

Jezuiieten

Commission on the Role and Responsibilities of Women in the Society of Jesus

Op 8 maart 2021 (Internationale Vrouwendag) richtte pater generaal de *Commission on the Role and Responsibilities of Women in the Society of Jesus* op en benoemde haar leden: voor elke Conferentie een vrouw en een man (soms jezuïet, soms niet).

Voor JCEP (Conferentie van Europa en Midden Oosten) benoemde hij mijzelf, Cecilia Vanneste, IgnAN-coördinator ELC, en Victor Assouad s.j., assistent van pater generaal voor West-Europa en Midden Oosten.

De opdracht

Meer dan vijftig jaar na het veertiende decreet van de 34ste Algemene Congregatie in 1995 vond pater generaal het aangewezen te kijken of er gevolg kon worden gegeven aan dit decreet. Het decreet betreft *Jesuits and the situation of women in Church and civil society*.

De taak van deze *Women's Commission* werd omschreven als:

1. Evaluatie van het veertiende decreet van de 34ste Algemene Congregatie in het leven en in het werk van de jezuïeten. Sinds 1995 veranderde de wereld, zo ook de situatie van vrouwen. We willen het veertiende decreet bekijken in het licht van gelijkwaardigheid tussen mannen en vrouwen. Dit past in het kader van het Universeel Apostolisch Speerpunt 'Uitgesloten mensen nabij zijn'.

2. Evaluatie van de deelname en positie van vrouwen aan de structuren van samenwerking op alle niveaus binnen de Sociëteit van Jezus en haar werken. De bedoeling hiervan is te kijken naar de *best practices* die wederzijds respect, zorg en solidariteit brengen. Kunnen we deze provincies, regio's en conferenties aanmoedigen als ze hier reeds werk van maken?

3. Aanbevelingen geven op de verschillende niveaus van leiderschap in de Sociëteit van Jezus om de zending van de Sociëteit van Jezus te versterken met actieve participatie van vrouwen.

4. Aanbevelingen geven die het mogelijk maken om in het apostolische werk van de Sociëteit wederzijds respect, zorg en solidariteit tussen mannen en vrouwen te bevorderen als een integrale dimensie van onze manier van werken, in overeenstemming met de leer van de Kerk en met wat door recente Algemene Congregaties is gevraagd.

Waar mogelijk dienen instrumenten voor vorming, dialoog, structurele verandering en evaluatie aangegeven te worden.

Wanneer de Commissie onrechtvaardigheden of oneerlijke praktijken opmerkt, dient ze deze onder de aandacht te brengen van de algemeen overste.

Enquête

Het jaar 2023 is het tweede werkjaar van de Commissie. Tussen april 2022 en januari 2023 werkte de Commissie in samenwerking met het Institute of Philippine Culture (IPC) van de Ateneo de Manila University in de Filippijnen, een globale enquête uit met volgende soort vragen:

- Hoe wordt de rol en verantwoordelijkheden van vrouwen binnen jezuïeteninstellingen en -activiteiten gezien door vrouwen en mannen, inclusief religieuze zusters en jezuïeten?
- Hoe worden deze percepties over vrouwen vertaald in de praktijk?
- Zijn er manieren om vooruitgang te boeken in jezuïeteninstellingen?
- Welke aanbevelingen kan de Commissie doen aan de algemeen overste van de jezuïeten om de verdere betrokkenheid van vrouwen in jezuïeteninstellingen te vergroten?

Voorwoord

Cecilia Vanneste schreef een artikel over de *Women's Commission* die de deelname en positie van vrouwen op alle niveaus binnen de Sociëteit onderzoekt. De enquêteresultaten worden later dit jaar gepresenteerd maar beweging is er volop! In 'Achter de schermen' een nadere kennismaking met Dirk Van Tricht. Hij is medeverantwoordelijk voor het vermogensbeheer van de regio ELC daarbij rekening houdend met de vier Universele Apostolische Prioriteiten (UAP's).

Pater Frans Berkemeijer was in Nederland voor de presentatie van het boek over zijn studievriend Nicolaas Kluiters. In de rubriek 'Wereldwijd' vertelt hij zijn eigen verhaal. In dezelfde rubriek een artikel waarin wij aandacht vragen voor Concordia, een organisatie die zich inzet voor de medemens in nood.

De glas-in-lood ramen in de huiskapel van de curie in Rome zijn gerestaureerd en bleken van Nederlands fabricaat te zijn, en vorig jaar november verscheen het laatste (en zesde) deel van het commentaar op de profeet Jesaja, dat pater Wim Beuken met hoogleraar Ulrich Berges schreef.

Naast de vaste rubrieken waarin we de dierbare overledenen herdenken en het nieuws vernemen vanuit de huizen, ook de kennismaking met de Canadese jezuïet Erik Sorensen.

Antwerpen staat de komende maanden volop in de belangstelling door de culturele activiteiten georganiseerd door de *Barokke Influencers*. Ook de Oude Abdij in Drongen heeft een divers en groot programma aanbod. Zowel voor in de zomer als in de maanden daarna! Van harte uitgenodigd.

INHOUDSOPGAVE

ACTUALITEITEN

Commission on the Role and Responsibilities of Women in the Society of Jesus
- Cecilia Vanneste 3

MENSEN ACHTER DE SCHERMEN

Dirk Van Tricht - *Toon Suffys s.j.* 6

ACTUALITEITEN

Barok kan de wereld veranderen - *Harold Polis* 8

WERELDWIJD

Frans Berkemeijer s.j. een man met een missie - *Ben Frie s.j.* 10

IN DE KIJKER

Joep Nicolas in Rome 13

BOEKEN Nicolaas Kluiters - Martelaar vanwege zijn geloof en zijn liefde -

Jan Stuyt s.j. 14

KORTE BERICHTEN

..... 16

IN MEMORIAM

Pater Jan Lambrecht en pater Leo Vandenabeele 22

WERELDWIJD

Concordia: hulpverlening in Moldavië - *Jan Stuyt s.j.* 24

JEZUÏET IN OPLEIDING - *Erik Sorensen* 26

ACTIVITEITEN 27

Colofon

Jezuieten is een uitgave van de regio *European Low Countries* van de Sociëteit van Jezus. Het verschijnt driemaal per jaar en is bedoeld voor familieleden, vrienden, weldoeners en geïnteresseerden.

Giften:

Het blad is in principe gratis. Giften zijn altijd welkom. Vermeld a.u.b. uw postadres.

Voor Nederland:
Stichting St. Claverbond,
Heyendaalseweg 290
6525 SM Nijmegen
IBAN: NL85INGB 0000 828 228
BIC: INGBNL2A

Voor Vlaanderen
vzw Sint-Jan Berchmansseminarie
Koninginnelaan 141
1030 BRUSSEL
IBAN: BE02 4352 0547 1140
BIC: KREDBEBB
Mededeling: tijdschrift *Jezuieten*

Redactie:

Karin Benoist, Guido Dierickx s.j.,
Eduard Kimman s.j., Jan Stuyt s.j.
en Toon Suffys s.j.

Adres voor Nederland:

Karin Benoist
Beulingstraat 11
1017 BA Amsterdam
platform.ignatiaanspiritualiteit@jesuits.net
tel. 020-679 82 07

Adres voor Vlaanderen:

Toon Suffys s.j.
Bruul 56 - 1
B-2800 Mechelen
tsuffys@gmail.com
mobiel +32 476 33 25 77

Abonnementenadministratie:

Voor Nederland:
platform.ignatiaanspiritualiteit@jesuits.net

Voor Vlaanderen:

marc.vannieuwenhove@jesuits.net

ISSN 0167-2967

Verantwoordelijk uitgever:

Bart van Emmerik s.j.
Prinsstraat 17
2000 Antwerpen
België

Op de voorpagina:

Openingsviering van de *Women's Commission* op 23 oktober 2022 in Rome. Arturo Sosa s.j. wordt verwelkomd door suster Sujita met een Indiaas ritueel.

De enquête is het resultaat van een gezamenlijke inspanning van de Commissie en het IPC-team, aangezien maanden van overleg, beoordeling, contextualisering, vertaling en pre-testing hebben plaatsgevonden, om te komen tot een enquête die cultureel gevoelig en wereldwijd aanvaardbaar is. De enquête werd in negen talen vertaald.

Na anderhalf jaar werken via zoom konden de leden van de *Women's Commission* elkaar in oktober 2022 in levende lijve ontmoeten in Rome. Het was een boeiende week, waar we naast het grappige (*Hee, jij bent veel kleiner dan ik dacht!*) en de verschillende gebedsvormen van over de ganse wereld, aandacht besteedden aan elkaars sociaal-maatschappelijke context. Ook werd er een werkwijze vastgelegd voor de diverse wereldwijde Commissies waarin de menselijke en sociale rechtvaardigheidsdimensies centraal staan bij elke reflectie, discussie en besluitvorming.

De Commissie vergaderde met pater generaal Arturo Sosa s.j., zijn Algemene Raad, met leden van het Secretariaat voor Sociale Rechtvaardigheid en Ecologie en met *Jesuit Refugee Service*. Daarnaast hadden we gesprekken met de ondersecretaris van de bisschoppensynode, zuster Nathalie Becquart, en met vertegenwoordigers van religieuze zusters van de Unie van internationale oversten. Deze ontmoetingen waren van groot belang voor het werk van de Commissie omdat zij bijzondere nadruk legden op de ervaring van vrouwen in en met de Sociëteit van Jezus.

In Rome werd de enquête gefinaliseerd om ze daarna de wereld in te sturen.

Verder te nemen stappen

Momenteel is de enquête afgesloten en wachten we op de resultaten die ons door het IPC-team gepresenteerd zal worden.

We zijn zeer benieuwd naar de resultaten: Volgt de Sociëteit van Jezus de seculiere maatschappij als het over vrouwen en vrouwenrechten gaat? Is dit merkbaar in Europa? En in de verschillende werelddelen? Loopt de samenwerking met vrouwen in de wereldwijde Sociëteit van Jezus vrij goed of is er werk aan de winkel, met andere woorden heeft de *Women's Commission* met de evaluatie via de

De commissieleden en pater generaal Arturo Sosa.

wereldwijde enquête haar grootste werk verricht of is nog veel werk met het verwoorden van aanbevelingen?

Met de internationale vrouwendag op 8 maart 2023 stuurde de Commissie een communicatie en gebedsblad uit. We lieten jezuïeten en medewerkers aan de slag gaan met het verhaal van Jezus en de Samaritaanse vrouw bij de bron (Johannes 4: 27):

'Op dat moment kwamen zijn leerlingen eraan. Zij vonden het vreemd dat Hij met een vrouw sprak, maar geen van hen zei er iets van.'

Voor de leerlingen is het niet van belang dat deze vrouw een Samaritaanse is, maar wel haar geslacht. Jezus doorbreekt een barrière van zijn tijd - en niet alleen in dit verhaal.

Vraagjes ter reflectie en uitwisseling:

- Zie ik andere verhalen waarin Jezus barrières met betrekking tot het geslacht doorbreekt? Doorbreek ik soms barrières met betrekking tot gender?
- Nu ik me in solidariteit aansluit bij de vrouwen in het veertiende decreet, wat is voor mij gemak-

kelijk en wat is voor mij moeilijk?

- Er zijn vrouwen die me dierbaar zijn, die belangrijk zijn in mijn levensverhaal. Wie zijn dat? Bid ik voor hen?
- Welke zegeningen zie ik?

Het terugkeren naar de Bijbelverhalen helpt de *Women's Commission* te blijven zien waarvoor we werken: *Ad Maiorem Dei Gloriam!*

Cecilia Vanneste

Coördinator IgnAN Vlaanderen en Nederland

Dirk Van Tricht

Ethisch en economisch beleggen en ondernemen.

Dirk Van Tricht werkt bij het economaat in Antwerpen en is medeverantwoordelijk voor het vermogensbeheer van de regio ELC. Hij vertelt welke afwegingen er worden gemaakt bij het transparant beleggen en ondernemen daarbij rekening houdend met de vier Universele Apostolische Prioriteiten (UAP's).

Het economaat van de regio ELC (dat is de Sociëteit van Jezus in de Lage Landen) beheert de 'rijksdommen' van de jezuïeten in Nederland en Vlaanderen. Het 'vermogen' van de jezuïeten is gegroeid uit giften, het salaris en de pensioenen van de medebroeders en uit de verkoop van eigendommen en goederen. De jezuïeten hebben altijd midden in de wereld geleefd. Ze hebben zich nooit ergens op het platteland afgezonderd maar woonden en werkten in de stad. Vaak in woonhuizen, die hun bezit waren en soms werd dit onroerend goed verkocht. Na verloop van vele jaren is er op deze wijze een vermogen opgebouwd. Dat kapitaal heeft gediend en dient nog altijd drie doelen: het apostolaat mogelijk maken - de jonge jezuïeten opleiden - voorzien in levensonderhoud en verzorging van de oude medebroeders. Dirk Van Tricht is één van de medewerkers die zorg draagt voor het omgaan met dat kapitaal.

Dirk Van Tricht

ESG principes

Dirk staat borg voor het ethisch omgaan met het vermogen van de jezuïeten in de Lage Landen. Ethisch beleggen is beleggen volgens de ESG principes. De ESG (*Environmental, Social and Governance*) criteria vormen de drie belangrijkste criteria die gebruikt worden om de duurzaamheid en de ethische weerslag van een bedrijf of een economisch geheel te meten. Zo kun je nagaan of je investering een meetbare en verantwoorde duurzame investering is. "Wij kijken dus of de ondernemingen waarin we beleggen rekening houden met het milieu (Environmental), met de sociale gevolgen voor de werknemers en allen die bij de productie betrokken zijn (Social). En is ook het beleid (Governance) van de onderneming menselijk verantwoord, houdt het bedrijf rekening met de menselijke waardigheid (geen discriminatie, slavernij, uitbuiting ...).

Bij het beleggen moeten wij dus twee vragen stellen: wat willen we wel en wat willen we niet. Wat wij wel willen is dat de ondernemingen waarin wij beleg-

Gevelsteen in het gebouw in Heverlee. Aangebracht in 1956 bij het 4e eeuwfeest: het familiewapen van de familie Loyola.

gen aan zoveel mogelijk criteria van duurzaamheid beantwoorden. Daarvoor laten wij ons leiden door de onderzoeken van het bedrijf "Sustainalytics". Zij beoordelen de duurzaamheid van beursgenoteerde ondernemingen op basis van hun omgaan met het milieu (E), met de mensen buiten het bedrijf en in de maatschappij (S) en in het bedrijf (G). De jezuïeten willen niet investeren in wapens, alcohol, tabak en drugs, olie en andere vervuulende industrie, uitbuiting van mensen (mensenhandel, seksindustrie ...) en in al wat niet ten goede komt aan de menselijke gemeenschap."

UAP's

Deze ethische manier van geld beleggen vindt meer en meer aanhang ook bij de banken en andere investeringsmaatschappijen. Maar bij de jezuïeten komt daar nog bij dat wij rekening houden met de vier "Universele Apostolische Prioriteiten" (UAP's). Dat zijn prioriteiten waarvan de paus aan de jezuïeten gevraagd heeft om ze in de volgende jaren te behartigen.

Dit zijn :

1. de weg naar God tonen (geloofsverkundiging en spiritualiteit),
2. uitgesloten mensen nabij zijn (sociale rechtvaardigheid en armoedebestrijding),
3. op weg gaan met jongeren naar een hoopvolle toekomst (onderwijs en vorming),
4. zorg dragen voor de aarde als ons gemeenschappelijk huis (milieubewustzijn).

Onze investeringen moeten het mogelijk maken dat het werk, het apostolaat van de Sociëteit van Jezus in die vier prioriteiten, verder gaat. Door de afname van het aantal en het ouder worden van de jezuïeten kunnen sommige van die werken en initiatieven niet meer door religieuze gedragen worden. In het kader van het "Ignatiaans Netwerk" (IgnAN) nemen leken deel aan het proces om dit werk voort te kunnen zetten. De beleggingen van het economaat openen de weg om deze niet-religieuze een baan te geven waardoor ze zichzelf en hun familie in hun levensonderhoud kunnen voorzien. In verschillende werken (onderwijs, universitaire instellingen, retrainetwerk...) nemen steeds meer leken de zending van de Sociëteit op met oprechte ignatiaanse bezieling.

Op de vraag of al dat geld beleggen niet in strijd is met de gelofte van armoede, antwoordt Dirk heel overtuigd. "De jezuïeten hebben "als goede huisvaders" ervoor gezorgd dat hun bejaarde en soms zieke medebroeders van een mooie oude dag kunnen genieten. Maar zij hebben er ook voor gezorgd, nu zij het werk niet meer zelf kunnen doen, dat er middelen ter beschikking zijn opdat leken hun plaats kunnen innemen en de doelstellingen van de jezuïetenorde kunnen nastreven."

Interview door Toon Suffys s.j.

Barok kan de wereld veranderen

Aan weelderige krullen en gouden lambriseringen geen gebrek in de barok. Daar komt geheid publiek op af. Effectbejag is van alle tijden. De bedoeling van al die dramatische effecten ligt op het eerste gezicht minder voor de hand. Om de betekenis van de zeventiende-eeuwse overdaad helder te krijgen, benaderen we in het stadsfestival *Barokke Influencers* de barok niet alleen als een kunststroming of een banale toeristische attractie. Barok is ook een manier om met verandering om te gaan.

Stichting Jezuietenerfgoed

Barokke Influencers speelt zich af in Antwerpen, een stad waar het ignatiaans geïnspireerde onderwijs al vele generaties lang nadrukkelijk aanwezig is. Tot op vandaag zijn er twee 'jezuïetencolleges'. En uiteraard is er de Universiteit Antwerpen, ontstaan uit de fusie van drie universitaire instellingen, waarvan de voormalige Universitaire Faculteiten Sint-Ignatius de oudste was. In die context is *Barokke Influencers* ontstaan, op een initiatief van de Stichting Jezuietenerfgoed. Het Universitair Centrum Sint-Ignatius Antwerpen (UCSIA) en Universiteit Antwerpen hebben in 2020 de Stichting Jezuietenerfgoed opgericht. Deze stichting van openbaar nut legt zich toe op de wetenschappelijke en maatschappelijke valorisatie van het roerend materieel erfgoed van de jezuïeten in Antwerpen en daarbuiten. UCSIA

verzorgt de coördinatie van het stadsfestival. Universiteit Antwerpen treedt op als co-organisator.

Barok in de zeventiende eeuw

De zeventiende eeuw is bepalend geweest voor de ontwikkeling van Antwerpen en de Lage Landen. *Barokke Influencers* toont de invloed van de barok en de centrale rol die jezuïeten in Antwerpen hebben gespeeld. De barok belichaamt de ontmoeting tussen traditie en moderne tijd. De jezuïeten gaven dat proces mee vorm vanuit hun religieuze overtuiging en sociale beweging. *Barokke Influencers* onderzoekt hoe internationaal en verregaand die ontwikkeling was, hoe ze tot in de twintigste eeuw heeft doorgewerkt en wat de erfenis van de barok vandaag betekent in onze superdiverse samenleving. Het historische erfgoed van de jezuïeten is

voor ons een aanleiding om een dialoog op gang te brengen over de grote uitdagingen die ons te wachten staan.

Aan veranderingen geen gebrek in de lange zeventiende eeuw. Wetenschap en mondiale handelsroutes brachten de wereld in beweging, ten goede en ten kwade. Er kwam een wisselwerking tussen traditie en vernieuwing op gang die nooit meer is gestopt. In Antwerpen bepaalde de tegenstelling tussen katholieken en protestanten de indeling van de samenleving, en de organisatie van politieke en militaire macht. De voormalige calvinistische republiek Antwerpen werd een bolwerk tegen het protestantse noorden. De jezuïeten hielpen mee om de bevolking homogeen katholiek te maken.

Er zijn echter verschillende lezingen van de barok mogelijk. Persoonlijk heb ik inspiratie gevonden bij wat Michel de Certeau s.j. over de barok schreef. Historicus en theoloog Certeau had oog voor de verzwakking van ijkpunten en vaste waarden. Omdat een eenduidige beleving van het geloof niet meer evident was, gaven mensen tegengas: dat zijn dan de hyperbolen en de grootse gebaren uit de barok. In hun ijver om het publiek te overtuigen van het ware geloof bespeelden barokkunstenaars alle zintuigen, maar onder al die bravoure zat dus ook een vorm van onzekerheid die verrassend hedendaags overkomt. Jezuieten traden de adembenemende problemen van de zeventiende eeuw tegemoet met een onwrikbare hoop. In het stadsfestival *Barokke Influencers* nemen we die erfenis als uitgangspunt en gaan we op zoek naar de grote vraagstukken van vandaag, zoals betreffende solidariteit, onderwijs, geloof, dekolonisering en nog andere.

Een andere kijk op de toekomst

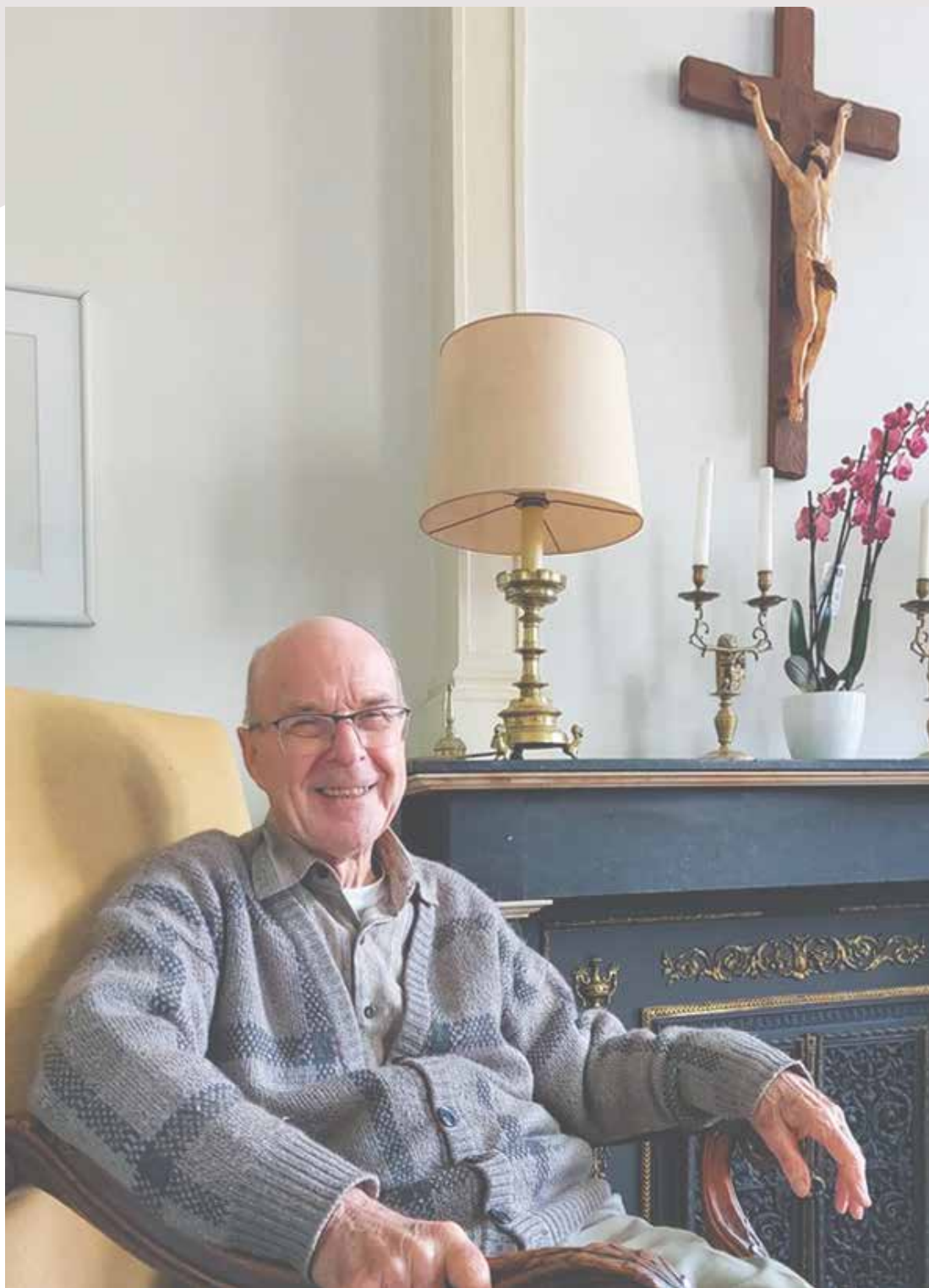
We vragen ons, lichtjes overmoedig, af waarom we nog steeds kinderen van de barok zijn. Om daar goed op te kunnen antwoorden hebben we veel kunst nodig. Er zijn barokconcerten en een speciale editie van Bach in de Stad. Drie ambitieuze tentoonstellingen vormen de drijvende kracht achter het festival. In de centrale expo *Barokke Influencers. De jezuïeten, Rubens en de kunst van het overtuigen* brengen we het Antwerpen van de zeventiende eeuw tot leven. Het is een echte

publiekstrekker op drie unieke locaties: de voormalige jezuïetenkerk Sint-Carolus Borromeus, het Museum Snijders&Rockoxhuis en de Nottebohmzaal. De impact van de barok blijkt ook uit een expo die in het vernieuwde KMSKA (*Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen*) plaatsvindt: daar staat het netwerk van De Pelgrim centraal. In de jaren twintig van de vorige eeuw probeerde die kunstenaarsgroep geloof en moderniteit met elkaar te verzoenen. Religieus geïnspireerde kunst is een onderbelicht facet van de historische avant-garde. Eind juni ten slotte opent de expo *Zoek-Stadion* in het door Zaha Hadid omgebouwde Havenhuis. Tijdens die laatste expo staan jonge kunstenaars centraal en wordt onderzocht wat gemeenschapskunst vandaag kan betekenen. Dit kunsthistorische en artistieke drieluik vormt de aanleiding voor een uitgebreid programma met lezingen en debatten. Op ons digitale platform *barokkeinfluencers.be* brengen we een heleboel achtergrondinfo en een podcastreeks samen. Het programma van *Barokke Influencers* loopt door tot eind november.

<https://barokkeinfluencers.be/>

Harold Polis, intendant van het stadsfestival *Barokke Influencers*

Frans Berkemeijer s.j. dit voorjaar in de Xaveriusgemeenschap in Amsterdam.

Frans Berkemeijer s.j. een man met een missie.

Afgelopen maart was Frans Berkemeijer (Den Haag, 1939) tijdelijk in Nederland voor de presentatie van het boek "Herder in een verscheurd Libanon" over zijn studiegenoot Nicolaas Kluiters. Jezuiet en antropoloog Frans Berkemeijer woont nu, na jaren in Egypte te hebben gewerkt, in Libanon. Ben Frie s.j. sprak met Frans over zijn missionaire werk en drijfveren.

Wat is een missionaris?

"Iemand die gezonden is, naar een ander land. Met-tertijd voel ik steeds meer – hoe meer je in een land bent, hoe meer je ertoe gaat behoren. Toch je moet je leven zo beleven dat het iets te zeggen heeft: gezonden zijn. Dat uit je ook met glimlachen, met daden, met vergeven. Af en toe, als ze het niet met je eens zijn, zeggen ze: jij bent een buitenlander, je begrijpt het niet – terwijl je meer van het land weet dan zij. Dat dan aanvaarden.

Missionaris zijn is iets wat evolueert. We zijn uit Nederland gekomen naar het Nabije Oosten, toen daar de Franse jezuiten het gevaar liepen te worden verdreven. Als Nederlanders waren wij meer nodig, want wij waren daar niet verbonden met een koloniaal bewind. De Franse politiek wel, die gebruikte de kerk en hun scholen om de Franse cultuur op te leggen. Het verbreiden van de Franse taal was belangrijk voor de Franse politiek.

Wij pakten het anders aan. Wij hebben allemaal Arabisch gestudeerd, meer dan andere Franse missionarissen van wie sommigen volledig Frans bleven, ook al moet gezegd worden dat enkele Franse jezuiten voor ons Nederlanders een voorbeeld waren van het zich eigen maken van de Arabische cultuur en taal. Er wordt dan gezegd: jullie Nederlanders hebben een talenknobbel – maar dat is niet waar. Wij waren meer dan anderen gemotiveerd om aan acculturatie te doen, moesten sowieso overal waar wij kwamen buitenlandse talen leren. We leerden voldoende Arabisch om te kunnen deelnemen aan het openbare leven, zelfs om les te geven, te preken.

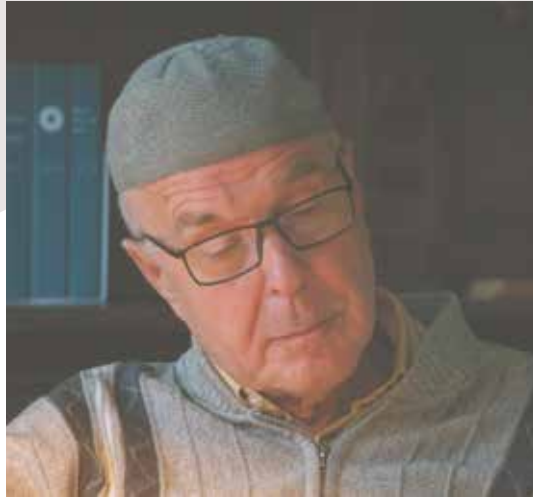
Hoe begon het voor jou?

Ik wilde al wel naar een Afrikaans land. Ik heb nooit gevraagd om naar missies gestuurd te worden, maar ik zag anderen gaan en ik vroeg me af: moet ik me aanbieden? Wat mij tegenhield was dat ik helemaal geen talen kan leren, ik had er net voldoende voor. Maar nee, de roep bleef klinken. Tijdens de filosofie werd ik gevraagd om bij de rector te komen, en hij zei zowaar: wij dachten dat jij wel geschikt zou zijn voor het Nabije Oosten – juist toen ik er zelf ook om wilde vragen. Het kwam dus van twee kanten.

Toen moest ik dus Frans leren, en na de filosofie ben ik vertrokken om twee jaar Arabisch te leren. De eerste groep Nederlanders werd onmiddellijk ingezet zonder de taal te kunnen leren. Dat bleek niet goed te werken. Sinds die ervaring moesten alle buitenlanders die in het Nabije Oosten wilden blijven twee jaar Arabisch leren. Maar behalve de taal had ik nog een ander wapen om de harten te veroveren: mijn voetbaltalenten. Ik was keeper geweest in Nederland, en ik heb me iedere dag kunnen uitleven als trainer. Leerlingen herinnerden zich mij meer als voetballer dan als filosoof.

Wat heeft het missionaris zijn voor jou toegevoegd?

Na heel die acculturatie vind ik dat de vervreemding door de aanpassing aan een andere cultuur me veel gegeven heeft. Ik ben wel 100% Nederlander, maar ben toch 80% Arabier geworden. Het is een totaal andere maatschappij. Je geeft getuigenis van Christus' liefde door moeite te doen om je ergens anders in te leven. Je mag je niet beter voelen dan de plaatselijke bevolking, het zijn geen arme zieltjes. Het zijn

Frans Berkemeijer s.j. in vroegere jaren.

mensen met wie je op gelijk niveau contact hebt. In Egypte voelde ik me echt thuis, je kunt je dicht bij die mensen voelen. De moslims hebben dezelfde affectieve cultuur, rondom geboorte en dood – er wordt gevierd en gerouwd op dezelfde manier. Het geloof speelt er een belangrijke rol bij. Moslims en christenen staan veel dicht bij elkaar dan ze zelf weten. Ik heb daar ook de Egyptische gevoeligheid ontdekt voor mensen. Ze zijn zo gevoelig, dat je daar niet Nederlands moet doen, zo rechttoe rechtaan, zeggen wat je denkt. Daar blijkt dat je niet altijd oprecht hoeft te zijn in wat je zegt. Je moet ze respecteren, meegaand zijn.

Wat ben je concreet gaan doen in Egypte?

Ik ben sociologie gaan studeren, en antropologie. Zo heb ik een keer jeugdproblemen geanalyseerd, met twee bedoelingen: Egypte leren kennen door te observeren en dan te analyseren. Ik deed onderzoek naar de positie van de Koptische katholieke priesters en raakte onder de indruk van hun eenvoud. Een pijnlijke ervaring: Egyptenaren vertrouwen elkaar niet, priesters vertrouwen hun bisschop niet. Ook onderzocht ik alle statistieken van Egypte sinds de volkstelling van 1886. Later deed ik sociaal onderzoek en leerde studenten om eerlijk te tellen. Volkstellingcijfers kloppen vaak niet omdat ze slordig zijn in het tellen, gemakzuchtig.

Wat heb je aan Egypte bijgedragen wat er niet geweest zou zijn zonder jou?

Echt geloof. Geen traditioneel geloof. Durven leven met twijfels, en dat als geloof beleven. Niet alleen filosofie geven, maar zelf filosoof zijn. Dat hebben ze opgepikt: niet bang zijn voor vragen. Eerlijk zijn met jezelf. Je zult op den duur wel het antwoord vinden wat altijd relatief zal zijn.

Kunnen luisteren is belangrijk. Retraite geven, daar voel ik me in thuis. Mensen vrijlaten in hun relatie met God. Ik heb veel luistertrainingen gegeven en duidelijk gemaakt: je hoeft niet altijd antwoorden te weten. In Minia was ik pastoor van een Koptische parochie en schreef mijn preken uit, ik las ze voor. Maar ze riepen: laat dat papier toch liggen en praat gewoon! Spontaan spreken bleek beter. Dus ik leg dat papier maar weg, dan komt de emotionele man te voorschijn. Als ik schrijf niet.

Wat is het mooiste dat je als missionaris meemaakte?

Ik heb eens een moslimburgemeester uitgenodigd in verband met een bouwproject. Hij was vooral verwonderd over de gelijkheid tussen moslims en christenen waar wij van uitgaan. Die fundamentele nederigheid is nodig om mensen gelegenheid te geven jou aan te vullen. Dat zijn voor mij troostmomenten geworden: God vinden in alle dingen waarin je je laat aanvullen door anderen."

Interview: Ben Frie s.j.

fransberk@hotmail.com

JOEP NICOLAS IN ROME

Glas-in-loodramen van de curie in Rome

Het huis waar het algemeen bestuur huist van de jezuïetenorde heet in de wandeling het generaalaat, of de curie van de generaal overste. De eerste eeuwen was dat generaalaat gevestigd naast het graf van de stichter, Sint Ignatius, bij de Gesù in Rome. In die vleugel van dat gebouw zit sinds honderd jaar de provinciaal van de Italiaanse jezuïeten. In de negentiende eeuw moesten algemene oversten zoals de Nederlander pater Jan-Philip Roothaan en de Vlaming pater Jan Beckx nogal eens verhuizen: ze waren niet altijd welkom in Rome.

Eind negentiende eeuw kon de generaal weer naar Rome en nam zijn intrek in het Collegium Germanicum-Hungaricum. De Poolse generaal Wladimir Ledochowski liet in de twintiger jaren van de twintigste eeuw een nieuw gebouw neerzetten aan de Borgo Santo Spirito, op vierhonderd meter van het Sint Pietersplein, waar het algemeen bestuur nog steeds is gevestigd. Johan Verschuere s.j. is daar één van de naaste medewerkers van de algemeen overste Arturo Sosa.

Joep Nicholas

De huiskapel van het huis heeft als patroon de heilige jezuïet Francesco Borgia, uit de beken-

Glas-in-lood raam Sint Jan Berchmans.

de Spaanse vorstelijke familie. Die kapel is ook gebouwd rond 1925. De glas-in-loodramen van de Borgia-kapel waren toe aan restauratie en daarbij kwam vorig jaar aan het licht dat die ramen in 1934 zijn gemaakt door de Nederlandse glazenier Joep Nicolas uit Roermond. Hij heeft verschillende ramen gesigineerd, maar deed dat zo klein dat je dat van een afstand niet ziet.

Joep Nicolas komt uit een glazeniersfamilie die sinds 1855 veel kerken en overheidsgebouwen verfraaid heeft met glas in lood, onder meer de kapel van het voormalig Ignatiuscollege in Amsterdam. De drie enorme ramen met de drie jeugdeiligen van de Sociëteit, Berchmans, Stanislas en Aloysius, uitgevoerd in 1934, zijn er nog steeds. De bouw van het college werd voorbereid door pater Rudolf van Oppenraaij: het was zijn opdracht van 1899 tot 1907. Van 1915 tot 1934 was dezelfde pater Van Oppenraaij assistent van pater Ledochowski toen het nieuwe generaalaat gebouwd werd. Dat verklaart wellicht de opdracht aan Joep Nicolas, die tot 1939 vooral werkte in Nederland en Vlaanderen. Twee jaar eerder had Nicolas in 1932 ook al een raam gemaakt in het Vaticaanse Museum, een kruisiging. In 1939 verhuisde Nicolas naar de Verenigde Staten waar hij twintig jaar zou wonen en werken.

Restauratie

Het afgelopen jaar zijn de ramen van de Borgia-kapel er allemaal uitgehaald, schoongemaakt, gedemonteerd. Waar nodig is het lood vervangen - minutieus handwerk, vakkundig gedaan door de firma Ars Vitri uit Bracciano. Op hun facebook pagina is te zien wat voor prachtige voorwerpen zij restaureren. De ramen zijn nu weer klaar voor de volgende honderd jaar.

Het 'wonder' van mijn roeping in de Bekaa is, dat ik heb mogen meemaken hoe bewoners van een dorp die elkaar bevochten, zijn veranderd in mensen die samen aan de toekomst bouwen. Maar de mens is zo fragiel.

Gespijkerd op het kruis daalt de blik van Jezus ook naar mij af en vraagt Hij mij: 'Durf ook jij te geloven dat ik Liefde ben komen brengen in deze wereld?'

En Hij vraagt ook nog:

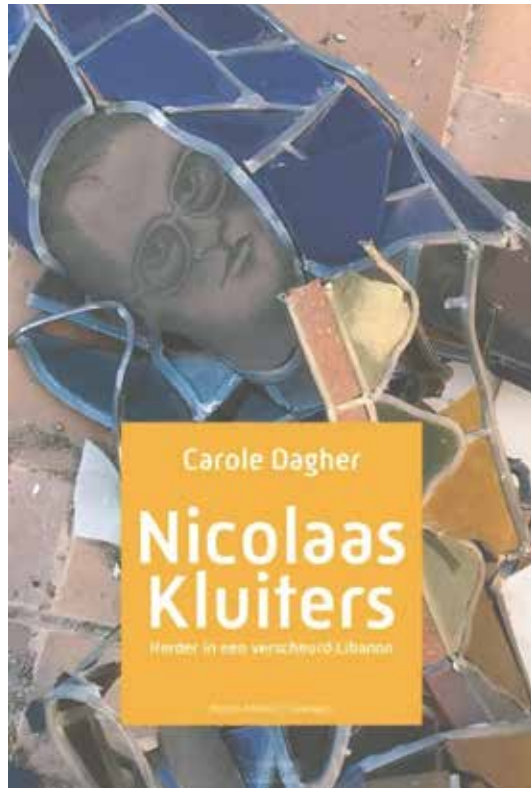
'En durf jij mij te volgen voor het Heil van de Mensheid en van iedere mens?'

En verlegen naar Hem opziend, wat kan ik anders antwoorden dan dat ik mijn best zal doen...?'

Nicolaas Kluiters - Martelaar vanwege zijn geloof en zijn liefde

In de Bekavallei in Libanon wordt de herinnering aan de Nederlandse jezuïet Nicolaas Kluiters gekoesterd. Hij was daar pastoor, herder van de herders. Nicolaas was na een vorming als beeldend kunstenaar op zijn 25ste ingetreden bij de jezuïeten, en vrijwel vanaf het begin voorbestemd voor de zending in het Nabije Oosten. Hij was 45 jaar oud toen zijn toegetakelde ontzielde lichaam in maart 1985 werd gevonden op de bodem van een ravijn.

Zijn parochianen houden de herinnering levend. Wie er op bezoek gaat krijgt ook vandaag de verhalen te horen hoe Nicolaas rivaliserende clans tot elkaar bracht, en ijverde voor verzoening. Hoe hij worstelde met het Arabisch – in het begin lieten ouders hun kind wel eens opnieuw dopen door een ander omdat ze dat gebrabbel van Nicolaas niet hadden begrepen ... Hij zag al snel dat er geen toekomst was in de bergdorpen zonder werkgelegenheid voor vrouwen, en organiseerde de komst van naaiateliers. Daarna merkte hij dat de vrouwen wel wilden komen werken maar dat er geen vervoer was: dus regelde hij een busje voor dagelijks vervoer. Zijn verzoenende en sociale activiteiten werden niet door iedereen gewaardeerd. Hij werd vermoord op 14 maart 1985. Op zijn Arabische bidprentje stond: "Martelaar vanwege zijn geloof en zijn liefde."

De katholieke bisschoppen van Libanon hebben begin 2022 de procedure in gang gezet die kan leiden tot een zaligverklaring van Nicolaas. Omdat hij door geweld is omgekomen, en de daders en hun motieven bekend zijn, zou de kerk hem kunnen

zalig verklaren als martelaar. Die procedure is minder ingewikkeld dan voor een gewone kandidaat-heilige die geen martelaar is. Er wordt nu onderzoek gedaan waarbij de Nederlandse jezuïeten Thom Sicking en Frans Berkemeijer in Beiroet betrokken zijn. Door hun talenkennis (Frans, Nederlands en Arabisch) zijn zij de aangewezen personen om het dossier samen te stellen en voor te leggen aan de bisschoppen van Libanon, die het vervolgens door kunnen geven aan Rome.

Nicolaas is in Nederland helemaal niet bekend, zelfs niet in zijn geboortestad Delft. Het is daarom een goede zaak dat het boek van Carole Dagher uit 2013 in het Nederlands is vertaald. Een Arabische vertaling verscheen in 2022. Carole Dagher is een Libanese auteur die vooral in het Frans schrijft. Haar boek is vertaald door Benoit Lannoo uit Antwerpen, kenner van de Oosterse kerken en deskundige op het gebied van religie en oecumene. De Nederlandse uitgave is vlot leesbaar, en vol van dagboekfragmenten van Nicolaas zelf. Lannoo heeft meer gedaan dan alleen vertalen: hij heeft het notenapparaat gecontroleerd en aangevuld - daartoe heeft hij uren doorgebracht in de archieven in Beiroet en in het Leuvense KADOC waar het archief van de Nederlandse jezuïeten bewaard wordt. Het resultaat van dat onderzoek van de vertaler zijn tachtig bladzijden verklarende voetnoten, een biografisch lexicon, en een verklaring van ignatiaanse termen.

We leren Nicolaas kennen als een man met een sterk, traditioneel geloof en met een grote liefde voor de aan hem toevertrouwde mensen. Samen met zijn oversten zoekt hij keer op keer naar wat God van hem verlangt. Moet ik gaan als het zo gevaarlijk is? Ben ik op mijn plaats als de lastige Arabische taal het werken zo moeilijk maakt? Heeft de kerk van Nederland mij niet ook nodig, of kan ik niet vruchtbaarder werken in Soedan?

Het boek over Nicolaas is nu beschikbaar in het Nederlands. Op de presentatie van het boek in Delft en in Antwerpen in maart van dit jaar waren tachtig mensen aanwezig. Het eerste exemplaar werd overhandigd aan regionaal overste pater Marc Desmet. In zijn dankwoord trok hij een vergelijking met Egied van Broeckhoven, de mysticus priester-

arbeider, die in 1967 verongelukte op de leeftijd van 34 jaar. Diens 'testament' verrijst in de school die nu gebouwd wordt in Brussel-Molenbeek.

Meer over Nicolaas Kluiters op www.jezuïeten.org
Carole Dagher, Nicolaas Kluiters s.j. Herder in een verscheurd Libanon, Bernemedia / Halewijn 2023, p. 343, € 24,95.

Jan Stuyt s.j.

Uit het besproken boek:

In plaats van mooie dingen te scheppen met papier, potlood en pennen en penselen, is Nicolaas omwille van Jezus schoonheid gaan creëren met mensen, vooral met hun zielen. Hij ontdekte zijn missie terwijl hij naar schoonheid zocht. Hij was naar Frankrijk getrokken om er de glas-in-loodramen in kerken te bewonderen. Maar in die tijd rekruteerde Abbé Pierre jongeren voor het bouwen van woningen voor armen. Nicolaas nam deel aan zulke bouwprojecten; hij voelde zich aangetrokken tot de dienst aan de armsten. [...] Maar Nicolaas hield echter niet van improvisatie. Om de armen te helpen, had hij niet alleen een goed hart nodig. Het ging om een beroep dat hij moest aanleren: het sociaal werk. Daartoe liet hij zich in Beiroet opleiden aan de sociale academie.

Dit getuigenis is van pater Michel Halbecq, die net als Nicolaas behoorde tot de jezuïetencommunity van Tanail.

AMSTERDAM

Xaveriushuis

Ben Frie, pauselijk gedelegeerde van de zusters van het H. Hart (vroeger Rosmalen), gaf op het Heilig Hartfeest (16 juni) het stokje over aan medebroeder Marc Lindeijer. ✱ Het laatste boek van Nikolaas Sintobin 'Levenslessen. Hoe oude wijsheid jouw leven in bloei zet' (Kokboekencentrum) blijkt een bestseller te zijn. Van eerdere boeken verschijnen vertalingen in diverse talen. ✱ In mei verzorgde Ward Biemans twee interactieve avonden over het document 'Verheugt u en juicht' van paus Franciscus over de heiligheid aan de jongeren van Living Stones en de Krijtberg. Voor de eerstejaars priesterstudenten van de bisdommen Groningen-Leeuwarden en Rotterdam rondde hij de cursus over de Catechismus van de Katholieke Kerk af. ✱ Bastiaan van Rooijen heeft zijn laatste les 'Levensbeschouwing en maatschappijleer' aan het Stanislascollege gegeven. In augustus eindigt zijn baan in het buurtteam Maatschappelijke opvang van de Gemeente Amsterdam, waar hij in de sociale advocatuur werkzaam was. In september vertrekt hij naar Leuven om verder te studeren. ✱ Op 21 maart vond in het vroegere patershuis van het Stanislascollege in Delft de boekpresentatie plaats van 'Nicolaas Kluiters. Herder in een verscheurd Libanon' (Halewijn), geschreven door Carole Dagher en vertaald door Benoit Lannoo. Frans Berkemeijer was ervoor overgekomen uit Libanon. ✱ Op 6 juni zijn we door Cecilia Vaneste bijgepraat over het reilen en zeilen van IgnAN (Ignatiaans Apostolisch Netwerk). ✱ Op Kerknet werden op 7 juni audiodocumentaires gepubliceerd waarin Leo August De Bock spreekt met Bastiaan van Rooijen, Jan Stuyt, Ben Frie, Nikolaas Sintobin, Bert Daelemams en Gregory Brenninkmeijer. ✱ De Living Stones sloten het werkjaar af met een retraite onder leiding van Pascal Calu. Zij deden dit in het retraitehuis Casella in Hilversum.

ANTWERPEN

Romero-Loyola

De laatste weken van april nam Marc samen met de provinciaals van de *Jesuit Conference of European Provincials* deel aan een retraite in Saint Beuno's (Wales) die als thema had: de ecologische bekering. Aansluitend was er een samenkomst van de hogere

oversten van dezelfde groep in het Ballyvaloo Retreat Centre (Ierland), omringd door groene heuvels.

✱ Rond het huis van Prinsstraat 17 gonsde het de laatste maanden van intense bedrijvigheid. Het platte dak rond de loft van de derde verdieping is grondig vernieuwd: keien zijn vervangen door een isolerende pekachtige laag, zodat de lekken die de tweede etage plaagden eindelijk gedicht lijken te zijn. Bovendien is in de tuin een houten terras opgebouwd: medebroeders en personeelsleden kunnen daar genieten van de lente- en zomerzon, en van de Antwerpse lucht. ✱ En na het vertrek van Luk Arts wordt onze gemeenschap door een nieuwe adering getroffen: onze medebroeder en huisgenoot Paul Crab gaat zijn intrede nemen in Capenberg. We zullen een toegewijde gastenpater en een uitdeler van kwinkslagen, die bijdroegen tot een 'couleur locale', missen. ✱ Intussen gaat geen dag voorbij of we horen en lezen hier in Antwerpen over de *Barokke Influencers* die de jezuïeten geweest zijn en die zij - in een ander stijl dan en met een andere getalsterkte - hopen te blijven.

BOECHOUT

Xaverius in Capenberg

Capenberg is weer in zomermodus. Alles fris groen; de leerlingen verlaten de sportzaal voor het veldwerk, de rollators verschijnen onder de bomen in de dreef en het is weer gezellig druk op het terras vóór de Vriendenkring. ✱ Onze nieuwkomers voelen zich meer en meer thuis. Voor Herman Paulussen is het duidelijk dat de afstand tussen Capenberg en zijn geloofsgemeenschap gemakkelijk te overbruggen is. Dus neemt hij rustig de tijd om er weer helemaal bovenop te komen. Ook Luk Arts voelt zich beter nu hij merkt dat om te dromen van het Pitztal je niet per sé in de Prinsstraat moet vertoeven. In maart mocht André De Ridder zijn zus Francine verwelkomen in Huize Stracke. Tot slot vermelden we de aankomst van Paul Crab. ✱ Ondertussen leeft de gemeenschap verder op de golven van Capenberg. Zo konden we met de ganse gemeenschap de Goede Week beleven met mooie, stemmige vieringen. Maar het leven moet niet altijd even ernstig zijn. We vierden samen de zestig jaren huwelijk van Guido en Gilberte De Vries en even later dronken we een glaasje op onze nieuwe honderdjarige Lieve

Vermeir. Kers op die feestelijke taart was zeker het vaderfeest (Sint-Jozef), waarbij elke vader (pater) op het einde bedacht werd met een Duvel en een Bolleke. Eind mei trokken we traditiegetrouw naar de grot van Edegem, waar de overste en Bob Albertijn een ruime inbreng hadden in de Mariahulde. De pannenkoeken in hotel Lourdes lieten zich achteraf smaken. ✱ Ondertussen hebben de OXACO-senioren een nieuw initiatief genomen en worden alle bewoners van het huis uitgenodigd op hun maandelijks conferenties. Zo hoorden we emeritus professor Emmanuel Waegemans zich de vraag stellen of Rusland wel te begrijpen valt. Bijzonder boeiend was de lezing van Herman Van Goethem, rector Universiteit Antwerpen, over 'Het jaar van de stilte-1942'.

BRUSSEL

Arrupe

Nog nooit stonden de rozen en pioenen hier zo dik en fleurig dit jaar. Het zijn de troetelkinderen van pater Charles Verhezen. Hij verdedigt zijn kweelingen elke dag tegen invasieve soorten onkruid en onbarmhartige rupsen. Zijn oordeel over deze laatsten is rechtmatig en zijn vonnis onherroepelijk. Het resultaat is de moeite en entreegeld voor Arrupe's tuin wordt overwogen. ✱ Pater Walter Devos speurt in zijn zakenkrant 'De Tijd' soms vruchteloos naar gunstige indicatoren in het financiële landschap. Ook de lokale belastingpolitiek verdiept al eens zijn voorhoofdimpuls. Daarnaast wordt de een na de andere reparatie aan gebouw of meubilair toegevoegd aan zijn groeiende te-doen lijst. Met christelijke blijmoedigheid echter ziet hij de volgende penarie al tegemoet. ✱ De paters Ludwig Van Heucke en Frans Chanterie bekwamen zich in het bereiden van keukengerechten. Zij gaan te rade bij klassieke leermeesters op het internet en maken wekelijks vorderingen. Na corona vinden talloze buitenlandse gasten de weg terug naar deze Schaarbeekse cuisine. Haar ster in een of andere restaurantgids zal zeker niet ontnomen worden dit jaar. ✱ Wij kijken uit naar de verfrissende publicatie van "Mémoires d'un curé au Métro". De dagelijkse belevenissen van pater Jos Janssens met het Brusselse openbaar vervoer. Zijn relaas hierover neemt stilaan legendarische proporties aan. We hoorden al

vaker dat bij het bruuske remmen hem steevast buitende vrouwen in de schoot vielen - dat is voor ons allang geen nieuws meer. Meer recente anekdotes getuigen echter hoe hoffelijk de Brusselse reiziger wel is voor medepassagiers. Vooral kroostrijke moeders en wankel ouderlingen genieten zorgzame aandacht in overvolle toestellen tijdens het piekuur. Lichtpunten in duistere tunnels! De wereld is hier dus beslist nog niet om zeep.

DRONGEN

Hurtado

Drongen ligt dan misschien in een uithoek van de jezuïetenregio *European Low Countries* (ELC), maar dat wil niet zeggen dat we geïsoleerd zijn. Het conferentie- en bezinningscentrum De Oude Abdij is in Nederland en Vlaanderen zo ongeveer het grootste in zijn soort en een van de weinige met een eigen spiritueel programma. Het regionaal bestuur in Antwerpen weet ons ook te vinden voor allerlei bijeenkomsten en zo lijkt de Abdij soms wel het centrum van de ELC! ✱ Op verschillende manieren werken we aan een hogere bezettingsgraad van de Oude Abdij - en dat lijkt zijn vruchten al af te werpen. Kortgeleden was er in een week: een geprekeerde retraite door Wauthier die veel mensen trok; een schrijfretrete die extra was georganiseerd omdat de vorige een lange wachtlijst had; én een groep "Pelgrims" - retraitanten die hier komen voor een paar stille dagen en dit invullen zoals zij dit willen en waarbij de aanwezige jezuïeten hen graag helpen. ✱ Maar niet alleen vanuit het bezinningscentrum - zeg retraitehuis - wordt er aan de weg getimmerd; ook het conferentiecentrum zet alle zeilen bij. Zo was er onlangs een netwerkdag om aan bedrijven in de wijde omgeving de mogelijkheden te laten zien die er hier zijn voor bijeenkomsten door hen georganiseerd. De opkomst was goed en de eerste boekingen zijn binnen. Pascal, de nieuwe facilitair manager, trekt er een dag per week op uit om ons voor te stellen aan potentiële klanten. ✱ De medewerkers in de administratie, de keuken, de technische dienst, de poetsdienst en de tuin leveren hun onmisbare bijdrage. Dit valt niet altijd mee: enkele collega's zijn met ziekteverlof, zoals directeur Kaat vanwege een lang voorziene heupoperatie. Lotte, een van de medewerksters van de administratie, gaat ons na

vele jaren verlaten om onderwijzeres te worden in een basisschool. Jammer voor ons, maar de school waar ze gaat werken, krijgt er een goede lerares bij.

★ De afgelopen weken hebben timmerlieden en schilders weer keihard gewerkt in de Oude Abdij. Zullen we in het volgende nummer van *Jezuiten* kunnen melden dat de vier jezuïeten zijn verhuisd naar het gerestaureerde voormalige appartement van de directeur? Ondertussen reddten we het goed op onze mooie kamers in het centrum. Soms trekken we er ook samen op uit, zoals om de negentigste verjaardag van Wauthier te vieren: in het Afrika-museum in Tervuren, met de jarige als gids. ★ Zoals u heeft kunnen lezen... De Oude Abdij lijkt een beetje verscholen op het vlakke Vlaamse land, maar het bruist er van de activiteiten. Deze activiteiten zodanig achter de schermen te laten plaatsvinden om de mensen die hier voor de stilte komen niet te storen, is soms een evenwichtsoefening. De Abdij is hierin een afspiegeling van de wijde wereld – waar mensen samenwonen en samenwerken dient continu naar elkaar geluisterd te worden om zo samen op te trekken.

HEVERLEE

Sint-Jan Berchmans / Lerkeveld

We hebben helaas afscheid moeten nemen van een zeer geliefde huisgenoot. Pater Jan Lambrecht werd met gebroken heup, gevolg van een ongelukkige val op zijn kamer, naar Gasthuisberg gebracht. Zijn hart begaf het na een onvermijdelijk geachte operatie. Een grote groep familie, oud-collega's en -studenten woonden de uitvaart bij. Zijn oud-studente en thans decaan van de faculteit van theologie KU-Leuven, professor Benedicte Lemmelijn, benadrukte vooral zijn geweldige werkkraft maar ook de eenvoud en zijn menselijke hartelijkheid in omgang met studenten, huisgenoten en vrienden. ★ Een delegatie van zeven oud-leerlingen van het Collège Boboto in Kinshasa die in België werkzaam zijn, kwamen de paters Luc van den Steen en André Cnockaert een plexiglas trofee overhandigen uit dank voor "bewezen diensten", vergezeld van typisch Congolese spijs en drank. ★ Op vrijdag 24 maart kregen we eindelijk ons Driekoningengeschenk door koning Johan Allary aangeboden: een aandachtig beluisterde voordracht over Oekraïne en Rusland

door de heer Jef Abbeel. ★ Op 28 maart begon om 20 uur stipt het Lenteconcert, de jaarlijkse 'artiesten avond' van de studenten in Lerkeveld. Medestudenten en paters en broeders van het huis worden er vergast op muzikale hoogstandjes. We wisten dat er muzikaal talent aanwezig was op Lerkeveld. Stijlvol, virtuoos én zangerig vertolkten enkele tientallen studente(n)(s) gekende en minder bekende muziekstukken van J.S. Bach tot Bart Peeters. Minder gewone instrumenten als de hoorn kregen we ook te horen en nooit hadden we de Toccata & Fuga van Bach op accordeon horen spelen. Op ons Cavaillé-Coll orgel kan het niet beter! Het concert kreeg ook een studentikoos vervolg met receptie en galabal in de "kotbar". ★ Op de laatste overstenvergadering vermeldde pater Mark Rotsaert met fierheid dat nog heel veel huisgenoten op hoge leeftijd apostolisch werkzaam zijn binnen en zelfs buiten huis. Onze zondagseucharistie blijven we vieren met twee trouwe voorleessters, enkele dames die ons zangkoor versterken, een dertigtal eerder oudere getrouwen uit de omgeving en nu en dan een jongere aanwezigheid van ouders met kinderen. ★ Het Paastriduum hebben we met aangepaste liturgie in privé gevierd. De studenten van Lerkeveld zijn dan meestal naar huis. Pater Fons Swinnen kan echter getuigen dat, hoewel velen onder hen ontkerkend zijn, het feit van naast "oude paters" op kot te zijn "in een soort abdij", als iets heel positiefs wordt ervaren. In examenperiode komen zelfs oude rituelen naar boven en worden er, op fijn initiatief van directeur Van Tricht, kaarsjes aangestoken voor het Mariabeeld naast het hoofdaltaar. ★ Op Beloken Pasen kregen we er een nieuwe huisgenoot bij. Pater Adolphe Mubiala Mbila van de Centraal Afrikaanse Provincie (ACE) komt hier een jaar Nederlands leren in het kader van een samenwerkingsproject ACE-ELC. In september zal hij cursus volgen in het *Centrum voor Levende Talen*. Ondertussen wordt hij reeds goed ingewijd door zijn huisgenoten. Bij het ontbijt wenst hij al opgewekt een "goede morgen". Een aantal andere Vlaamse woorden en uitdrukkingen worden hem 's middags aan tafel aangeleerd door pater Rob van den Akker met onderdrukt Hollands accent. Daarbij krijgt hij ook driemaal per week les van een zuster Annonciade die hem onlangs in het Vlaams fruit en groenten leerde kopen in de supermarkt.

LEUVEN

Lessius

Het hoort bij jezuïeten om onthecht en daarom flexibel in het leven te staan. Dat zal van pas komen bij het verhuizen van onze kleine gemeenschap aan de Windmolenveldstraat naar het grotere huis aan de Maria-Theresiastraat! Het daadwerkelijke verhuizen staat gepland voor in de zomer, maar gewapend met meetlatten en kamerplattengronden puzzelden we al met kasten hier of toch daar. ★ Een verkenners ging ons voor naar het beloofde land: doctoraatsstudent Vana Chinnabathini (India) waagde reeds de oversteek. In zijn bagage nam hij inmiddels een tweede publicatie mee, voorwaar goed nieuws. Trouwens, over verhuizen gesproken, in de Brusselse parochie waar hij mee de communievoorbereiding begeleidde, nam hij afscheid van parochiaan Roberto Martinez, de voormalige coach van de Rode Duivels! ★ Onze andere doctoraatsstudent, Rinald D'Souza (Goa), publiceerde een boek over jezuïetenkunst in Goa, "The Jesuits, Goa and the Arts". Vooral hoopt hij bij de tijd dat u dit onder ogen krijgt dat andere schrijfsel, het doctoraat, definitief ingeleverd te hebben. ★ Ondertussen sloten Jos Moons en Nicolas Standaert het collegejaar af, eerst met het einde van de colleges, en daarna met papers afronden en werkstukken beoordelen en mondelinge examens afnemen. ★ Naast colleges geven en academisch onderzoek, blijft Nicolas betrokken bij "Service Learning". Als de stille kracht achter de schermen heeft hij mede georganiseerd dat studenten en gedetineerden samen les volgden in de gevangenis. Het moge duidelijk zijn dat een mens daarvan leert voor het leven en niet louter voor een cijfer (*non scholae sed vitae discimus*). Hij was verheugd dat het project prominent in het nieuws kwam. Verder gaf hij een serie lezingen in Hong Kong en de Verenigde Staten (Yale, Boston). ★ Jos Moons blijft bezig met synodaliteit. Hij woonde een conferentie over synodaliteit bij in Rome, aan 'onze' Gregoriana, en sprak ook in eigen land over het onderwerp, onder andere op een studiedag over canoniek recht (Leuven), voor het Werkverband Homopastores (Den Bosch), en voor een parochieverband (Bisdom Antwerpen).

Pierre Favre

Nu het academisch jaar ten einde loopt, kijkt Peter O'Sullivan (BRI) vooruit naar de examens half juni en vertrekt hij daarna richting Groot-Brittannië voor de zomer. In juli zal hij in Birmingham deelnemen aan een bijeenkomst van alle Britse jezuïeten in opleiding, gevolgd door de retraite van de provincie in het bezinningscentrum Saint Beuno's in Noord-Wales. Daarna houdt de provincie een missieweek, waarin de jezuïeten in opleiding op twee middelbare scholen in Londen de studenten introduceren in de ignatiaanse spiritualiteit. Aan het eind van de maand, op 29 juli, word Peter priester gewijd in de kerk van de Onbevleete Ontvangenis in Farm Street, Londen. De wijding moet een prachtige dag worden met vrienden, familie en begeleiders. Halverwege september is hij terug in Leuven. ★ Naast een goed gevuld academisch programma gaf onze overste Rob Faesen de voorbije periode verschillende lezingen. In het Engels Klooster in Brugge gaf hij een voordracht in het kader van het project *Sacred Books Secret Libraries*. Daarnaast was er ook een vormingsnamiddag in het Bisdom Hasselt voor de priesters, diakens en parochieassistenten die hij verzorgde. Verder waren er de inleidingen over de *continuatio mediaevalis* in het Leerhuis voor de Kerkvaders in Gent en een vormingssessie in het monasterium van Opgrimbie over zijn essay *Ontmoeting*. ★ William D'Britto (Bombay) heeft een artikel geschreven over "De invloed van het Tweede Vaticaans Concilie op de codificatie van de CIC 1983", dat in India zal worden gepubliceerd. Hij heeft zijn doctoraal proefschrift in Canoniek Recht over de relatie tussen de diocesane bisschop en religieuzen afgewerkt en ingediend en wacht op de geplande dag voor de verdediging. William is tevens pastoraal actief op de Engelstalige Universiteitsparochie (EUP) en in de St. Kwinten kerk. Hij is daarnaast ook een voortreffelijke kok die ons regelmatig onthaalt op uitstekende Indische gerechten. ★ Van 15 tot 21 mei vertegenwoordigde onze huisgenoot Walter Ceysens de ELC regio in Loyola tijdens de 71ste Procuratorenvergadering en vervolgens verbleef hij ook in Rome. Deze zomer kijkt Walter uit naar de Wereldjongerendagen en het ignatiaanse voorprogramma Magis waar hij een mooie groep van dertig jongeren mag meenemen. ★ Erik Sorensen

(CAN) eindigt dit jaar zijn Research Master aan de Faculteit Theologie en vertrekt dan richting Canada voor zijn priesterwijding. U verneemt elders in dit tijdschrift alles over Erik en zijn studie interesse. ✱ Academisch werk op doctoraalniveau vereist dikwijls op verschillende plaatsen onderzoek, in archieven, documentatiecentra, bibliotheken, enz.... zeker wanneer men tevens verplicht is om mondelinge informatie te verzamelen. Dat ervaart Simon Nsielanga (Centraal Afrika) heel sterk in zijn onderzoekswerk in het kader van een doctoraal geschiedenis programma aan de KU Leuven. Hij was de voorbije periode vaak 'onderweg' en verblijft momenteel voor een maand in Rome. ✱ Naast zijn vele uren 'tussen de muren' als gevangenisalmoezenier is Leo De Weerd regelmatig voorganger in de Sint-Franciscusparochie in Leuven. Via zijn interesse voor film en literatuur geeft hij tevens ondersteuning aan een aantal initiatieven in samenwerking met het CCV (Christelijke vormingswerk) en de Mechelse en weldra ook Leuvense parochies. Binnenkort mogen we de burens in MT 90 verwelkomen, onze nieuwe gemeenschap opent spoedig haar deuren. Met onze gemeenschap sluiten we dit academiejaar af op zondag 25 juni met een gemeenschappelijk gebedsmoment gevolgd door een BBQ en enkele wederzijdse woorden van appreciatie en dank aan elkaar.

MECHELEN

Leliëndaal

We beginnen buitenshuis. Marc is nog altijd actief als pastoor in Roosendaal en Nispen, al komt het einde van zijn tweejarige termijn aldaar in zicht. Hij verwacht een nieuwe zending per 1 september. Een deel van zijn tijd is dan al ingevuld. Op 16 juni is hij pater Ben Frie opgevolgd als pauselijk gedelegeerde van de zusters van het H. Hart in Nijmegen. Er zijn nog veertien zusters, die na een lang en werkzaam religieus leven recht hebben op de beste zorg namens de Kerk, nu ze zichzelf niet meer kunnen besturen. ✱ In mei was Wouter een paar dagen met zijn ouders aan zee om hun 45-jaar huwelijk te vieren. Hij wordt in Mechelen dikwijls gevraagd om in verschillende parochies in de stad voor te gaan in de eucharistie, zowel op werkdagen als zondagen. Verder helpt hij mee in enkele sociale

projecten in de stad. ✱ Frans heeft veel goede vrienden en hij onderhoudt die vriendschappen zeer goed. Hij gaat dikwijls op bezoek als sociaal gebeuren maar ook om bijvoorbeeld na de winter te helpen het openlucht zwembad proper te maken. Zijn belangrijkste bezigheid is nochtans zijn medebroeders en eventuele gasten voorzien van voedsel, fruit en al wat nodig is om goed te leven. Frans en Philip reden op 29 maart tot aan de abdij van Chevetogne om er 'gezonde' palm te halen voor Palmzondag. ✱ Tijdens de meimaand nam Philip deel aan de jaarlijkse bijeenkomst van JesWebCom in Londen. De webmasters en communicatoren van de Europese jezuïetenprovincies hadden intensieve gesprekken over hoe 'vertrouwing' ook in het communicatiewerk aan bod te laten komen. Dit werd zeer pregnant in de uitwisseling over de beleving van crisissen in verschillende provincies m.b.t. ongewenst gedrag. Op de laatste dag werd er een dankmoment gewijd aan het afscheid van Philip als Europese Webmaster, een dienst die hij maar liefst zestien jaar uitoefende. Hij kreeg er een mooi staand applaus voor. ✱ Bij onze inwonende Scheutisten-gemeenschap was er reden tot feest. Jean-Poulard Espady sprak op 26 februari zijn eeuwige geloften uit. Op 23 april is hij diaken gewijd in de basiliek van Hanswijk. ✱ "In de zomer van 2024 wordt de Mechelse jezuïetencommunity gesloten" zei pater overste in het weekend van 22-23 april na de zondagsvieringen aan de gelovigen in de kerk. Deze beslissing van het regiobestuur is al een tijdje genomen. Pater Marc Desmet, onze regionale overste, was dit vooraf al gaan meedelen aan hulpbisschop voor Vlaams-Brabant Koen Van Houtte. In het weekend van 24 april werd dit dan bekend gemaakt aan de mensen die bij ons eucharistie komen vieren. Kerkprefect Philip Debruyne legde uit dat er al een hele tijd besprekingen zijn met de pastoor en de kerkfabriek van de Catharinaparochie om onze kerk (en een deel van) het huis over te nemen in een nieuw pastoraal project. Myriam Meijer en An Depuydt deelden met de aanwezigen ook hun hoop en verlangen om, na het vertrek van de paters, het beste van de ignatiaanse geloofsgemeenschap verder vorm te geven in de toekomst.

NIJMEGEN

Aqua Viva

Wij hadden dit jaar een bijzonder Pasen. Voor het eerst sinds de start van de coronacrisis konden wij op de voor ons gebruikelijke manier Pasen vieren. Vorig jaar hadden we nog een onverwachte lockdown vanwege een uitbraak van het virus in de community, maar voor het eerst, na drie jaar bijzonder corona-regime, kwamen we weer bijeen. En dat deed goed! Het was heerlijk om de plechtigheden van de Goede Week met elkaar te vieren. Met als hoogtepunt natuurlijk de Paaswake op zaterdag. En (het mag toch gezegd worden) de viering op zondag, zowel in de kapel als aan tafel. Koks en reftermedewerkers hebben er weer een feest van gemaakt. ✱ Peter Koper is sinds 18 april onze nieuwe huisgenoot. Niet lang geleden verzorgde hij bij ons in de kapel de predicatie bij het jubileum van hemzelf en Peter Lutjeveld, waarbij hij ons deelgenoot maakte van zijn werkzame leven en zijn gang in de Sociëteit. Vele jaren woonde en werkte Peter in Utrecht als buitenlid van onze community tot zijn verhuizing naar de Heyendaalseweg. Zijn komst en aanwezigheid worden zeer gewaardeerd. ✱ De vaste activiteiten van het huis blijven ons leven kleuren; de zangmiddagen, de lezingen en de concerten, de spelletjesmiddagen en wat dies meer zij. De late lente en het begin van de zomer maakt het bovendien ook weer mogelijk om er samen met vrijwilligers op een duo-fiets op uit te trekken. Wij hebben een prachtige fiets cadeau gekregen, en de omgeving is fraai en uitnodigend. Ondanks de heuvels is ze ook met deze fiets begaanbaar, want niet alleen kan je er met z'n tweeën op zitten, de fiets is bovendien elektrisch. ✱ Het hoogtepunt van de activiteiten is altijd weer de 'themaweek'. Begin juni week was er weer één met Duitsland als aandachtspunt. Een prachtige lezing over het Duitse impressionisme was de start van het programma. Er was een aangenaam concert met klassieke muziek, een aan het thema aangepaste filmmiddag en op de donderdagavond een blaaskapel op het plein. Met hapjes, natuurlijk. Op de vrijdag werd de week afgesloten met de gebruikelijke, en weer zeer geslaagde quiz. Met twee medebroeders op het winnaarspodium; Bert ten Berge *ex aequo* met een andere bewoner op de eerste plaats, en Chris Swüste deelde met één

van de andere bewoners de derde plaats. Aan tafel kwam het thema ook dagelijks terug, met onder meer Currywurst, Bratkartoffeln, Kartoffelsalat en Sauerbraten. Het was weer een zeer geslaagde week ✱ De 'themaweek' viel bovendien samen met de visite van onze regionale overste Marc Desmet. Bij het schrijven van dit verslag moet hij zijn Memoriale nog houden. Dus wie weet, wat ons nog te wachten staat. Maar we hebben de indruk dat het een goede visite was. En zijn aanwezigheid werd door medebroeders én medewerkers in ieder geval weer zeer op prijs gesteld.

Jan Lambrecht
(1926-2023)

Jan Lambrecht werd geboren te Wielsbeke op 23 april 1926 in het gezin van André Lambrecht, vlasnijveraer, en Madeleine Valcke. Na de Latijns-Griekse humaniora aan het Kortrijkse Sint-Amandscollege trad Jan te Drongen in de Sociëteit (1945). De afstand tussen Wielsbeke en Drongen legde hij af met de fiets. Na het juvenaat (twee jaren klasieke talen) en drie jaren filosofie volgden een vierjarige stage in de colleges van Turnhout en Borgerhout. Tijdens de theologie ontstond bij hem de interesse voor het Hebreeuws en voor het Bijbels Grieks. Die interesse werd bezegeld met een licentie Oosterse Geschiedenis en Talen aan de universiteit van Leuven. In 1959 werd hij in Heverlee tot priester gewijd.

In het Romeinse Biblicum behaalde hij het doctoraat met een proefschrift over de apocalyptische rede in het evangelie van Marcus (1966). Docent werd hij

aan het theologisch studiehuis van de jezuïeten, dan aan het Centrum voor Kerkelijke Studies en ten slotte (1969-1990) aan de KU Leuven. Hij werd er decaan van de faculteit Godgeleerdheid (1983-1990).

Als professor heeft hij grote indruk gelaten. Hij bereidde zijn lessen, b.v. over de brieven van Paulus, altijd tot in de puntjes voor. Zijn eerste zorg ging uit naar de correcte vertaling van de Griekse tekst. Maar daarna nodigde hij zijn toehoorders uit om te achterhalen welke betekenis de auteurs toen aan hun teksten hadden willen geven.

Jan heeft enorm veel geschreven en gepubliceerd, dikwijls korte opstellen over passages in het Nieuw Testament, passages die consequenties hadden voor de beleving of voor het denken van de gelovigen. Jan aarzelde niet om zijn eigen mening scherp af te lijnen tegen die van anderen, maar altijd met grote academische wellevendheid.

Na zijn emeritaat werd hij lid van de pauselijke Bijbelcommissie (1991-1995), gastprofessor aan het Biblicum, aan het grootseminarie van Pretoria, aan de Loyola University van New Orleans, aan het Le Moyne College (Syracuse, NY).

Tot op hoge leeftijd verzorgde hij vele homilieën in de kerk van Heverlee. Toen hij het (bindende) advies kreeg om zich die inspanning te besparen betekende dit, naar eigen zeggen, de zwaarste beproeving van zijn leven.

Jan onderhield nauwe banden met zijn familie. Hij heeft mee zorg gedragen voor oude confraters. Hij is zelf ook oud geworden maar toch niet onverslijtbaar. Bij een val in zijn ziekenkamer liep hij een fractuur op die hem fataal is geworden. Hij overleed in het Universitair Ziekenhuis Gasthuisberg op 4 maart 2023.

Leo Vandenabeele
(1934-2023)

Leo Vandenabeele werd op 17 mei 1934 geboren in Tollembeek. Vader Victor was hoofdonderwijzer en had met zijn echtgenote Maria Pardaens drie kinderen waarvan Leo de oudste was. Zijn zus Emilia werd religieuze († 2021), zijn broer Fernand werd Scheutist en missionaris in Brazilië († 2020).

Na zijn noviciaat in Drongen volgden drie jaren studie van de klassieke talen, drie jaren studie van de filosofie en twee jaren regentie als studiemeester en leraar in het Aalsterse Sint-Jozefs-

college. En ten slotte, alweer in Heverlee, vier jaren theologie en priesterwijding (1965).

Zijn pastorale loopbaan begon in 1967 met collegewerk in Turnhout. Eerst vijf jaren als prefect en geestelijke begeleider in de lagere school, daarna zeven jaren als geestelijke leider en godsdienstleraar in de humaniora. Leo, zoon van een onderwijzer, ontpopte zich tot een bekwaam pedagoog voor jongere kinderen. Zijn reputatie drong door tot over de grens: het college van Reims vroeg hem herhaaldelijk om communiefeesten voor te bereiden.

Vanaf 1982 werd hij diocesaan promotor van Kerk en Wereld: vanuit Brussel waar hij de kans greep om pastoraaltheologie te studeren, vanuit Hasselt waar hij in het retraitehuis meewerkte, vanuit Mechelen waar hij tevens econoom was. In 1987 begon hij intensief mee te werken in het retraitehuis van Drongen. In 1990 volgde hij pater Piet Vandekerckove op (tot in 2001) als algemeen aalmoezenier van de A.E.P.-kampen (*Aide aux Enfants de la Patrie, een niet-confessionele organisatie voor kinderen van overheids personeel*).

In 1992 had de gemeenschap van het college van Aalst dringend nood aan een minister en econoom, een opdracht die hem lag. Hij zag erop toe dat de zaken ordentelijk verliepen. Maar ook zorgde hij voor pastoraal werk op het college en in een parochie. In 2005 werd hij in Brugge minister en hulp priester in een parochie. Helaas ondervond hij steeds

vaker hinder van lichamelijke klachten. In 2014 brak voor hem een rustigere periode aan: in het WZC Dijlehof te Leuven waar hij zich goed thuis voelde.

Samen met zijn medebroeders vond hij, in 2017, een warm onthaal in Heverlee. Tijdens zijn laatste jaren groeide zijn afzondering. Hij kon niet langer via skype converseren met zijn broer en zus. Beiden zijn enkele jaren voor hem overleden, een verlies dat hem sterk heeft aangegrepen. Zijn gezondheid verzwakte stelselmatig. De ziekenzalving beurde hem op: de Heer had hem bezocht, nu kon hij gaan. Op 11 april 2023, de dinsdag na Pasen, is hij rustig ingeslapen.

Concordia: hulpverlening in Moldavië

Anderhalf jaar na het begin van de oorlog in Oekraïne is wel duidelijk dat het conflict nog maanden of zelfs jaren kan voortduren. Het aantal burgerslachtoffers in Oekraïne stijgt nog steeds. Miljoenen zijn gevlucht: deels in eigen land, deels naar buurlanden zoals Polen en Roemenië, en deels naar landen verder weg zoals Nederland, België en Frankrijk.

Moldavië

Moldavië is een klein land, ingeklemd tussen Roemenië en Oekraïne. Tot 1991 maakte het deel uit van de Sovjet Unie. Er wonen ongeveer 2,6 miljoen mensen. Veel goed opgeleide mensen trokken weg naar beter betaalde banen in de Europese Unie. Op dit moment verblijven er naar schatting ruim honderdduizend Oekraïners, vooral vrouwen en kinderen – de mannen zijn gemobiliseerd.

In buurland Roemenië is sinds 1992 de Oostenrijkse organisatie Concordia actief, die zich - geïnspireerd door het werk van pater Georg Sporschill s.j. - inzet voor straatkinderen en jongeren uit de Roma-gemeenschappen. Concordia heeft ook projecten in Bulgarije (sinds 2008), Kosovo (2021) en Moldavië (2004).

Het kleine onbekende Moldavië is geen lid van de Europese Unie, en dat maakt een groot verschil voor de ondersteuning, zowel materieel als politiek, die vanuit de EU gegeven wordt. Er komt dus meer naar op het netwerk van de kerken en van organisaties van vrijwilligers zoals Concordia.

Concordia heeft ruime ervaring in het steunen van gezinnen en wijdt zich nu aan de opvang van moeders en kinderen. Ze doen dat met professionele krachten en met vrijwilligers: die vrijwilligers kunnen Moldavisch zijn of Oekraïens, en sommigen komen uit Oostenrijk. Er wordt gewerkt aan huisvesting en voedsel. Er zijn acht opvanghuizen van Concordia in Moldavië. Er worden scholen gevonden waar les gegeven kan worden, zodat de kinderen enige regelmaat hebben in de week, en geen al te grote leerachterstanden oplopen. Een deel van de kinderen is al geïntegreerd in het Moldavische onderwijs - met Russisch en Oekraïens kom je heel eind.

Roemenië

In buurland Roemenië is de integratie lastiger, daarvoor is het taalverschil te groot. Concordia helpt om leslokalen te vinden voor onderwijs in het Oekraïens. Onder de vluchtelingen zijn honderd bevoegde leerkrachten, en er wordt ook les gegeven on-line. De vluchtelingen-docenten krijgen hun salaris van de Jesuit Refugee Service. Zo draagt JRS bij aan onderwijs en zelfredzaamheid, en geeft hoop aan mensen die van huis en haard verdreven zijn.

In beide landen – Roemenië en Moldavië - organiseren vrijwilligers activiteiten voor kinderen: het geeft ze de kans om enkele uren uit de overvolle opvangcentra te komen, het geeft de moeders wat rust, het brengt structuur in de dag, en het biedt kansen voor bijles en leerzame speeltijd.

Kinderen in nood

Concordia kreeg in 2022 de Vredesprijs van Pax Christi Internationaal, in het bijzonder voor het werk in Moldavië. Greet Vanaerschot, algemeen secretaris van Pax Christi International zei: "Concordia werkt met een uitgebreid netwerk van vrijwilligers om snel hulp te bieden aan kinderen in nood. Concordia heeft gereageerd op de enorme behoefte aan hulp

Werken voor vluchtelingen sinds het uitbreken van de oorlog: de Oekraïense jezuiten uit Khmelnytsky.

© JRS Belgium

In Lviv creëerden JRS en de jezuitengemeenschap een veilige plek voor vrouwen en kinderen.

in de Republiek Moldavië, nu duizenden Oekraïense gezinnen hun toevlucht zoeken in de Republiek. Het land worstelt met haar eigen economische en sociale problemen. Veel kinderen lijden honger als gevolg van de droogte in de zomer en de inflatie als gevolg van de Russische invasie in Oekraïne." Pater Markus Inama SJ, voorzitter van Concordia Social Projects zei in zijn dankwoord: "Voor het team van Concordia betekent deze Vredesprijs grote waardering voor hun dagelijkse moed en inzet om de levensomstandigheden te verbeteren van kinderen, jongeren en gezinnen in nood. Het jaar 2022 was een buitengewoon crisisjaar door de impact van de oorlog in Oekraïne in onze projectlanden, vooral in Moldavië. Onze teamleden verdienen grote waardering voor hun hands-on mentaliteit en empathie, die vooral zichtbaar was in de noodhulp voor vluchtelingen aan de Moldavische grens van Palanca."

Meer info op <https://www.concordia.or.at/>
<https://jrs.net/en/ukraine-emergency/>

Jan Stuyt s.j.

De Missieprocurer in Vlaanderen en de Sint Claverbond in Nederland werken samen met partners in Oost-Europa. Die partners zijn Weltweit in Duitsland en Oostenrijk en de Jesuit Refugee Service in Polen, Roemenië en Oekraïne. Die organisaties ondersteunen op hun beurt Concordia. Uit Nederland en Vlaanderen kwam door giften al een bedrag binnen van € 350.000,- voor het werk van de Jesuit Refugee Service.

Giften vanuit Nederland:

St. Claverbond NL85 INGB 0000 82 82 28, onder vermelding van 'Oekraïne'.

De Sint Claverbond is een ANBI-stichting, waardoor uw gift fiscaal aftrekbaar is.

Giften vanuit Vlaanderen:

HUBEJE vzw BE43 4352 0990 0101, onder vermelding van 'Oekraïne'. Voor giften vanaf 40 euro aan HUBEJE kunt u een fiscaal attest verkrijgen.

Erik Sorensen

Midden in de examentijd maakt Erik een uurtje vrij om in het blad Jezuiten iets over zichzelf te vertellen. Dat alleen al getuigt dat hij een aanspreekbare en vriendelijke man is. Hij is afkomstig uit Alberta, het verre westen van Canada. Opgegroeid in een kleine stad, zo iets als Leuven. Nu studeert hij een jaar theologie aan de Katholieke Universiteit Leuven (KUL). Hij vindt het een fijne ervaring les te krijgen van professoren die naam hebben tot in Canada.

Toch is Leuven heel verschillend van zijn geboortestad, waar de afstanden veel groter zijn en mensen niet dicht op elkaar leven. In Leuven kennen mensen elkaar omdat ze elkaar ontmoeten in parken, op pleinen, op straat en op terrassen.

Erik is eigenlijk ingenieur in ruimtevaarttechnieken. Tijdens zijn ingenieursstudie leerde hij via de jezuïet-studentenpastor andere jezuïeten kennen. Daar was een pater bij die zelf ook ingenieur was. Dat de combinatie ingenieur en pater bij de jezuïe-

ten mogelijk was, trok hem wel aan. Na zijn studies meldde hij zich aan in het noviciaat in Montreal. De Canadese provincie is tweetalig, dus moest hij ook Frans leren. Hij noemt dit nu een "Belgische ervaring": tweetaligheid.

Tijdens zijn filosofie organiseerde hij mee een "kano-bedevaart". Het werd een tocht per kano van twee maanden en achthonderd kilometer. Hiermee volgden zij de eerste jezuïeten die in de zestiende en zeventiende eeuw vanuit uit Montreal per kano naar de Indianen-volkeren in Canada trokken. Ook nu was het een ontmoeting van volkeren: nakomelingen van de oorspronkelijke bevolking en nakomelingen van de kolonisten. Er groeide een grote behoefte aan verzoening tussen de verschillende inwoners van het huidige Canada.

Hij maakt nu zijn studie theologie af aan de KUL. Als diaken doet hij ook dienst in de twee Engelstalige geloofsgemeenschappen in Leuven. Na zijn priesterwijding (augustus '23) in Canada hoopt Erik om te mogen promoveren in theologie en wel over verzoeningsrituelen. Het boeit hem om na te denken over en te zoeken naar verzoeningsgebeden en rituelen die zowel passen in de spiritualiteit van de oorspronkelijke bevolking van Canada als in de katholieke kerk. De katholieke kerk heeft een schat aan rituelen maar die zijn zeer getekend door het kolonialisme. Ook de inheemse bevolking heeft rituelen die vrede en gemeenschap oproepen. Zo is het ritueel van het doorgeven van een pijp fundamenteel een dankzegging en een offer voor vrede en vriendschap.

Die droom van Erik plaatst hem in de traditie van de Sociëteit van Jezus om in elk menselijk gebaar, elke oefening die mensen bij elkaar brengt en verenigt te zien hoe Gods Geest aan het werk is. Wie Gods Geest bezig ziet, kan ook respect opbrengen voor de mensen die verzoening brengen.

Interview: Toon Suffys s.j.

DRONGEN

Oude Abdij
Drongenplein 26,
9031 Drongen (bij Gent).

'LAAT JE OMARMEN' Bidden met kunst

31 juli-6 augustus 2023
Ignatiaanse groepsretraite in stilte
onder begeleiding van jezuïet Bert Daelemans.

Meer informatie:

<https://www.oudeabdij.be/retraitemetkunst.html>

Contemplatieve retraite

We volgen de weg die jezuïet Franz Jalics (1927-2021) wijst naar het stille, contemplatieve gebed.

10-19 augustus 2023

Meer informatie:

<https://www.oudeabdij.be/contemplatieve-retraite.htm>

Infomomenten Geestelijke Oefeningen

Een retraite van 3 of 9 maanden bij jou thuis? Nieuwsgierig naar wat Geestelijke Oefeningen zijn en in welke vorm ze misschien iets voor jou kunnen betekenen?

Kom vrijblijvend luisteren op ons infomoment.

<https://www.jezuiten.org/nieuws/infomomenten-geestelijke-oefeningen-2023-2024/>

GOD VINDEN IN ALLE DINGEN

Ignatiaanse stiltedagen
Een ignatiaanse retraite samen met anderen.
Het belangrijkste is je persoonlijk stil gebed.
18-22 september 2023

<https://www.oudeabdij.be/godvindeninalledingen.html>

MET BEELDEN OP VERHAAL KOMEN

Filmretraite
27-31 oktober 2023
of
26-30 januari 2024

<https://www.oudeabdij.be/go-en-film.html>

WEEKEND: VIND JE EIGEN WEG

3-5 november 2023
Ontmoetings- en inspiratieweekend voor jongeren en jongvolwassenen.

<https://www.oudeabdij.be/we-vindjeeigenweg.html>

AMSTERDAM

Platform ignatiaanse spiritualiteit

<https://platform-ignatiaanse-spiritualiteit.org/>

Digitale aanwezigheid

Podcasts, digitale retraites, video's, meditatie, essays... In de afgelopen jaren ontwikkelden we verschillende vormen en websites om te inspireren, informeren vanuit Ignatiaans perspectief. Met meer dan 30.000 vaste gebruikers is een mooie online gemeenschap ontstaan.

Echt geloof. Geen traditioneel geloof.
Durven leven met twijfels, en dat als geloof beleven.
Niet alleen filosofie geven, maar zelf filosoof zijn.
Dat hebben ze opgepikt: niet bang zijn voor vragen.
Eerlijk zijn met jezelf.
Je zult op den duur wel het antwoord vinden
wat altijd relatief zal zijn.

Frans Berkemeijer s.j.

Jezuïeten is een uitgave van de regio *European Low Countries* van de Sociëteit van Jezus.
Het verschijnt driemaal per jaar en is bedoeld voor familieleden, vrienden, weldoeners en geïnteresseerden.
Het blad is in principe gratis.
Giften zijn altijd welkom, meer informatie hierover op pag. 2.